

KOMENTAR BIBLIJE - "Toledot" (1. Mojsijeva 25,19 - 28,9)

Nehemija Gordon

Jono: Hajde da počnemo od stiha devetnaest, poglavlje 25. „*Ovo su događaji iz života Avramovog sina Isaka. Avramu se rodio Isak. Isak je imao četrdeset godina kada se oženio Rebekom, kćeri Vatuila Sirijca iz Padan-Arama, sestrom Lavana Sirijca.*“ Dakle, on je imao četrdeset.

Nehemija: Zapravo, rabinska tradicija je ta koja nam govori da je Rebeka imala tri godine kad ju je on oženio. To je prilično zbrkano, samo to mogu da kažem. Kao prvo, to se ne uklapa u kontekst prave priče, jer nema smisla da trogodišnjakinja pođe s njima, ona je bila odrasla i donosila je sama odluke. Ne znamo tačno koliko je imala godina, možda je već bila zašla u godine jer je imala problema da zatrudni. Možda je već imala dosta godina i zato su se molili za čudo kako bi rodila.

Jono: „*Isak nije prestajao da se usrdno moli Gospodu za svoju ženu, pošto je bila nerotkinja.*“ Zapravo me šokiralo kada sam čuo da je imala tri godine, nisam imao pojma.

Nehemija: To je po rabinskoj tradiciji, zapravo je to samo jedno mišljenje i o tome se vodi rasprava u Talmudu.

Jono: Ne znam ni kako bi trogodišnjakinja nosila krčag vode. U stihu 22, „*Ako je tako, zašto da živim?*“ Tada je otišla da traži savet od Gospoda. *Gospod joj je rekao: „Dva su naroda u tvojoj utrobi;“* Prvo pitanje koje imam je vezano za ova dva naroda. Prvi narod je očigledno narod Izraela, koji je drugi narod?

Kit: Pre nego što dođem do toga, moram da se osvrnem na nešto što mi je zapalo za oko. Dok sam ovo čitao piše da je Isak imao četrdeset godina, te da se molio Gospodu zbog svoje žene. Ne znamo kad je to činio, možda

prve godine, druge ili treće, kad god da je to bilo, piše da kada je došlo vreme da se ona porodi, Isak je imao šezdeset godina kada se ona porodila. Ono što je meni zanimljivo jeste da su oni u nekom trenutku nakon što su se venčali saznali da je ona jalova. Ko zna koliko je prošlo vremena, ali bez obzira na njene godine, Isak je imao četrdeset kad ju je uzeo za ženu, ali šezdeset kada je napokon dobio decu. To je dvadeset godina. Razlog zašto mi je to zapalo za oči jeste što kaže da se on molio. Mogao je da se moli u prvoj godini, u 42.godini, mogao je da se moli tri godine nakon što su se venčali. Trebalo je da ima šezdeset godina kada su dobili dete. Bukvalno je možda trebalo dvadeset godina da ona dobije decu. To nije promenilo Božiju pravednost, da je Njegovo vreme za sve savršeno. Otac u Svojoj mudrosti ima savršeno vreme što je deo onoga što je On. Mislim da je zanimljivo što je prošlo dvadeset godina otkako se on oženio i dobio decu. Meni je to bitno, jer treba da shvatimo da neke stvari nisu uvek jednostavne, brze i lake, ali to ne znači da se neće dogoditi.

Nehemija: Još jedan biser za mene ovde jeste to što piše da je ona otišla da traži savet od Gospoda. Šta to znači da je otišla da traži savet od Gospoda? Da li je otišla do nekog proroka, da li je otišla u polje kao što je Isak, kada je ona dolazila, otišao da razgovara sa Bogom u polju. Možda je i ona otišla u polje i videla Gospoda i dobila taj odgovor kad joj se On obratio. To je divno.

Jono: Ponovo smo došli do toga gde joj On govori - dva su naroda u tvojoj utrobi. Očigledno od Jakova imamo Izrael, ali koji je narod od Isava danas?

Nehemija: To je zanimljivo pitanje. Imamo tri povezana naroda, Izrael, Ismail i Edom. Edomci su potomci Isava. Ko je Edom, a ko je Ismail? Odgovor je da zaista ne znam, ali mogu da vam kažem šta nam govori

jevrejska tradicija. Možda i ne bi trebalo da vam kažem jer vam se možda neće svideti. Ne znam da li je istina, mogu samo s vama da podelim to što tradicija kaže. Edom je reč na hebrejskom koja znači crven, a šta se desilo narodu Edoma i narodu Ismaila? Ono što jevrejska tradicija kaže jeste da su narod Ismaila Arapi, te po analogiji muslimani. To nije tajna, to je opštepoznata stvar. Oni tvrde da su Ismailjci.

Edomci su onda hrišćani. Kako su oni to postali? Hebrejska reč edom zvuči kao Rim (Rome), te se pišu na skoro isti način. Kada su Jevreji hteli da razgovaraju o hrišćanstvu, o Rimskom carstvu i kasnije o Rimokatoličkoj crkvi, govorili su Edom. Mislim da se to spominje i u Svicima sa Mrtvog mora. Pre hrišćanstva, kada su govorili o Rimljanima, govorili su kao o Edomcima. To je zato što Edom zvuči skoro isto kao Rim (Rome), te se na hebrejskom skoro isto pišu. Ono što Jevreji kroz istoriju misle za Edomce i Ismailjce jeste da su oni hrišćani i muslimani. Ovo je takođe povezano sa činjenicom da su očigledno, iz jevrejske perspektive, Ismailjci i Edomci, koji su bratski narodi, kao i mi, ali su drugačiji. Tako su Jevreji kroz istoriju posmatrali muslimane i hrišćane. I muslimani i hrišćani barem tvrde da veruju u Mojsijevu Toru, ali se u praksi baš i ne pridržavaju Tore, nego drugih različitih stvari.

Dakle, iz jevrejske perspektive oni su slični nama, ali su ipak drugačiji. Odatle poistovećivanje, iako možda nisu mislili bukvalno da su muslimani Ismailjci, a hrišćani Edomci, nego možda i simbolično. U brojnim starim hebrejskim spisima, od kojih su neki stari dve hiljade godina, pričaju o Edomcima, a zapravo misle na Rimsko carstvo, a kasnije na Rimokatoličku crkvu. Ovo je prema tradiciji, a ja mnogo sumnjam u to poistovećivanje. Mislim da zapravo postoji istorijski dokaz o tome šta se dogodilo Edomcima i Ismailjcima, o tome treba posebno da se raspravlja.

Kada biste u starom Jerusalimu nekome rekli - užasni Edomac, taj neko bi odmah znao o kome se radi, da je to ustvari hrišćanin. Kada biste rekli - užasni Ismailjac, ili pak, divni Edomac ili divni Ismailjac, znalo bi se o kome se govori, da govorite o muslimanima i hrišćanima. To nam govori jevrejska kultura, ali po Bibliji, mislim da to nije slučaj. Cela Knjiga proroda Avdije govori o kazni koja će se desiti Edomcima Sudnjeg dana ili u nekom trenutku u budućnosti, što se još nije dogodilo. Jevrejski izvori su to shvatili kao nešto što će da se desi Rimu, odnosno Rimokatoličkoj crkvi.

Jono: Dakle, „Gospod joj je rekao: *„Dva su naroda u tvojoj utrobi; dva će se naroda iz tvoje utrobe razdeliti. Jedan narod biće jači od drugog naroda, i stariji će služiti mlađem.“ Kad je došlo vreme da rodi, u njenoj utrobi bili su blizanci. Tada je prvi izašao sav crven i dlakav kao da ima ogrtač od dlake,*“. Kasnije saznajemo da je mu je dlaka bila kao kozija. Isav je dakle bio dlakavo dete. Osim toga, izgleda da je bio crven.

Nehemija: Crvenkast. Da, to je jedan od razloga zašto je kasnije dobio ime Edom, jer edom znači crven. To nije ništa toliko neobično, jer se i inače rađaju crvenkasta i dlakava deca, ali je bilo vredno pažnje.

Jono: „*Posle njega izašao je njegov brat, držeći se rukom Isavu za petu; zato su mu dali ime Jakov.*“ Koje je značenje tog imena ovde?

Nehemija: Reč za petu na hebrejskom jeste "akev", a ime Jakov jeste *Jaakov*, dolaze od istog korena. Jaakov može bukvalno da se prevede kao- on hvata petu, to je osnovno objašnjenje imena Jaakov- Jakov, jer je zgrabio brata za petu.

Jono: „*Dečaci su porasli, i Isav je postao dobar lovac, čovek koji je dosta boravio u polju, a Jakov je bio neporočan čovek i živeo je u šatorima.*“

Nehemija: Mislim da to znači da je on bio pastir, a Isav je bio lovac. Živeli su u pustinji, danas je to izraelska pustinja Negev, ali tada je sigurno bilo

stotine i hiljade antilopa ili gazela tamo, pa čak i jelena koje su mogli da love. Međutim, nije to bilo nimalo jednostavno. Onaj koji ih je lovio morao je da prati ta stada. Ako se kaže da je Jakov živeo u šatorima, to verovatno znači da je pratio svoja pripitomljena stada. Dakle, bio je pastir. Razlog zašto to mislim jeste ono što piše u 1. Moj. 4:20 „*Ada je rodila Jovila. Od njega potiču oni koji žive pod šatorima i drže stoku.*“ Dakle, življenje u šatorima i držanje stoke su na hebrejskom sinonimi. Zašto živite u šatorima ako držite stoku? Pa, moglo bi da se desi da vaše stado popase celo područje, tako da morate da se selite. Stalno se selite prema godišnjim dobima.

Kada sam studirao arheologiju, saznao sam da nijedan beduin na Bliskom istoku nije zapravo bio nomad. Prikladna definicija za nomada jeste nešto slično Mongolima, starim Mongolima koji su putovali hiljadama kilometara svake godine. Međutim, nomadi sa Bliskog istoka su putovali u domenu od oko nekih stotinjak kilometara. Obično su putovali i manje od sto kilometara godišnje. To da su beduini bili nomadi je pomalo preterano, pre da su bili polu-nomadi. Morali su da idu u jedno područje tokom zime, a u drugo tokom leta, ali su se uvek vraćali. Zato su živeli u šatorima, morali su da se sele i prate stada.

Jono: Ovo je drugi put da se vešt lovac spominje u Bibliji, reč za to je "nimrod". „Isak je voleo Isava, jer mu je za jelo donosio divljač, dok je Rebeka volela Jakova.“

Jono: Ovo je nekoliko zanimljivih stihova, gde Jakov traži od Isava da mu proda pravo koje ima kao prvenac, a Isav onda govori da samo što nije umro. On očigledno preteruje, neće umreti, ali kaže - "šta će mi onda prvenaštvo". „*Jakov mu zatim reče: „Prvo mi se zakuni!*“ *On se zakleo Jakovu i prodao mu svoje pravo koje je imao kao prvenac. Tada je Jakov*

dao Isavu hleb i kuvano sočivo, i on se najeo i napio. Onda je ustao i otišao. Tako je Isav prezreo svoje prvenaštvo.“ Šta nam se ovime govori, Nehemija?

Nehemija: On prezire prvenaštvo, ne ceni ga, prodao ga je bukvalno za činiju supe od crvenog sočiva. Crveno sočivo je zapravo igra reči adom-adom. Adom znači crven, ali je takođe i vrsta sočiva. Odatle ime Edom, od supe od crvenog sočiva. Zapravo, imaju tri razloga za ime Edom- crven, sočivo i to da je izašao crven. Dakle, on je prezreo svoje pravo kao prvenac. Da li ga je on prezreo nakon što ga je prodao ili ga je prezreo, pa onda prodao? Može da bude oboje. Pravo prvenca u Bibliji u starim vremenima, što je potvrđeno u Tori i u 5. Moj. jeste dupli deo svega. Teoretski, da su imali 99 ovaca, Isav bi kao prvorođeni trebalo da dobije 66 ovaca, a Jakov bi dobio 33 ovaca, jer bi dobio dupli deo.

Kit: Ono što je meni veoma zanimljivo ovde jeste da Jakov nije seo i rekao - ovo je tvoje pravo prvorođenog i evo ugovora, nego je rekao - zakuni mi se. Tako mu se on zakleo, ali bez obzira na to šta ćete reći o Isavu zbog toga što je prodao pravo prvorođenog, on je znao šta znači zakleti se. On se nije posle vratio i pitao gde je pisani ugovor, on je to rekao i tako je bilo.

Nehemija: U biblijska vremena su se zaklinjali - *haj Jehova*, odnosno - živeo Gospod. To je bio uobičajen način zaklinjanja, tako da kada se zaklinjao govorio je ime Boga Izraela - Gospoda, u to vreme Boga Isakovog i Avramovog. Verovatno je on to učinio na taj način, što se smatralo legalnim obavezujućim činom, kada bi se neko tako zakleo.

U sledećem poglavlju imamo još jednu zakletvu kada se Bog zaklinje Isaku. U stihu tri kaže „*Ostani u ovoj zemlji, a ja ću biti s tobom i blagosiljaću te, jer ću tebi i tvom potomstvu dati sve ove zemlje, i ispuniću*

zakletvu kojom sam se zakleo tvom ocu Avramu.“ Ovde imamo ponavljanje zakletve. Stih pet je zanimljiv, jer govori zašto se On zaklinje *„zato što je Avram slušao moj glas i izvršavao sve obaveze prema meni, moje zapovesti, odredbe i zakone.“*

Jono: Ovde imamo četiri kategorije zašto - izvršavao sve obaveze, zapovesti, odredbe i zakone. Očigledno je postojao neki kodeks ponašanja ovde?

Nehemija: Ovo jeste definitivno kodeks ponašanja, koji objašnjava šta su te obaveze, zapovesti, odredbe i zakoni. Možda je to bilo sve ono što je kasnije otkriveno Mojsiju, to je jedno mišljenje. Drugo mišljenje jeste da je Bog postepeno otkrivao stvari, jer da je sve otkrio odjednom, bilo bi previše. To su bile dve mogućnosti, mi ne znamo šta je pravi odgovor. Verovatno je to bilo više od obrezivanja, jer ne bi postojale četiri kategorije da se radilo samo o tome.

Jono: Sada dolazi na red priča koja se dvaput desila Avramu, kakav otac takav sin. Tako sada imamo Isaka koji govori za Rebeku da mu je sestra, priča koja se odvija na veoma sličan način. Stih deset: *„Avimeleh je zatim rekao: „Šta si nam to učinio? Zamalo što neko iz naroda nije legao s tvojom ženom, i ti bi tako na nas svalio krivicu!“*

Kit: Moramo pre toga da se vratimo na stih osam.

Nehemija: Dakle, *„...Avimeleh, car Filisteja, gledao kroz prozor i spazio ga kako grli svoju ženu Rebeku.“* Grli - *micahek*, prevedeno je kao da se igra okolo sa svojom ženom. On je odmah shvatio da mu je to žena, jer se to ne radi sa sestrom. Dakle, Isak se "igrao okolo", u prevodu, što ovde predstavlja seksualni čin, a u prethodnom delu videli smo kako je Ismail viđen kako se *micahek* sa Isakom. Sara je na to odmah rekla kako moraju da se reše tog deteta, kako ga moraju izbaciti. Sada shvatamo zašto je ona

imala tako žestoku reakciju na to što je videla, jer je dete radilo nešto što se ne radi.

Jono: „*Avimeleh je odmah pozvao Isaka i rekao mu: „Ona ti je u stvari žena! Zašto si onda rekao: „To mi je sestra“? Tada mu je Isak odgovorio: „Tako sam ti rekao jer sam se plašio da ću zbog nje poginuti.“* To je kao da im on govori - šta to radite, zašto ste nam to uradili, kada bi neko od mog naroda legao s tom ženom, svalili bi krivicu na nas. Da li bismo sada mogli da pređemo na poglavlje 27?

Nehemija: Hajde samo nakratko da pogledamo kraj poglavlja 26. Ovde imamo deo gde on kopa bunare. Izneću vam simboličnu interpretaciju rabina, ne kažem da to znači da je to tako, nego je to simbolično razumevanje. Postojala su tri bunara, u stihu dvadeset piše „*Zato je Isak taj bunar nazvao Esek, jer su se oni prepirali s njim.*“ Esek znači nesloga. U stihu 21 iskopali su i drugi bunar, kojeg je Isak nazvao Sitna. Ne piše zašto ga je tako nazvao. Međutim, ako znate hebrejski onda je očigledno. Sitna je druga reč za Sotonu - neprijatelja. Tako Sitna znači neprijateljstvo ili nesreća. Konačno su iskopali treći bunar i tek se zbog trećeg bunara Isakovi neprijatelji ne vraćaju kako bi se svađali s njim. Konačno je uspeo s trećim bunarom. Sve je bilo srećno, pa je nazvan Rovot „*Gospod nam je sada dao dovoljno prostora i učinio nas plodnim u ovoj zemlji.*“ Jevreji simbolično generacijama shvataju da se ova tri bunara odnose na tri hrama. Prvi hram je uništen kada su došli neprijatelji Izraela i uništili ga. Kod Drugog hrama takođe imamo neprijatelje koji su došli i uništili ga, te konačno će da bude Treći hram koji će nam Gospod dati i mi ćemo biti plodni u ovoj zemlji.

Kit: Hteo bih da se vratimo na stih 21 „*Zatim su iskopali i drugi bunar pa su se i oko njega posvađali. Zato ga je Isak nazvao Sitna.*“

Jono: Sitna je reč koja dolazi iz istog korena kao Sotona, što znači tužilac, tako da kada kažu *posvađali se*, da li to znači da su optuživali?

Nehemija: Zapravo, Sotona ne znači tužilac, to je kasnije shvatanje reči. Bukvalno značenje reči Sotona na hebrejskom jeste neprijatelj. Zato je često prevode i kao protivnik. Ta reč znači neprijatelj. U Bibliji se govori kako je filistejski car razgovarao sa svojim vojnicima, i oni govore kako će David biti njihov Sotona, on će biti njihov neprijatelj (1. Samuilova 29,4). Govori se i o tome kako je Bog postavio Sotonu naspram Solomona nakon što je on zgrešio (1. Carevima 11,14). To nije bila neka sila, nego je to bio car Sirije, koji je govorio aramejski. Kroz celu Bibliju spominju se te Sotone, jedan od prvih je u 4. Moj., poglavlje 22, gde piše da je Gospodnji anđeo stajao kao Sotona naspram Valama. On nije tu bio }avo, kako mi to razumevamo ili bolje rečeno, kako hrišćani razumevaju. Gospodnji anđeo očigledno nije bio Đavo, on je Valamu bio Sotona ili neprijatelj.

A ono što to znači jeste da ako Valam ne prati Božiju reč, onda će ovaj anđeo biti njegov neprijatelj i naškodiće mu ili ga moguće, odvesti u neku drugu situaciju. Dakle, Sotona znači neprijatelj u Starom zavetu, Tanahu. To nije neprijatelj Boga, nego ljudi (ovo je Nehemijino mišljenje, mi smatramo da je Sotona neprijatelj i Boga i ljudi - prim MP).

Nehemija: Evo zanimljive statistike. Reč Sotona se u različitim oblicima kao što je Sitna, pojavljuje na hebrejskom 35 puta. Koliko puta se pojavljuje u prevodu kralja Džejmsa? Mnogo manje. Govorim o Starom zavetu, ne sećam se tačnog broja, ali mislim da se pojavljuje samo pola puta od tog broja. Tako se dobija i drugačije razumevanje, ako imate samo polovinu dokaza, drugačije ćete gledati na stvari.

Nehemija: Upravo sam prebrojao. U engleskom prevodu kralja Džejmsa pojavljuje se 20 puta, u odnosu na 35 puta na hebrejskom. Dakle, za 15

više se ta reč pojavljuje na hebrejskom, a na engleski nije prevedena kao Sotona, nego kao "neprijatelj, protivnik" sa malim "n" kao neprijateljem. Ako ne čitate na hebrejskom, nemate pojma da te reči imaju ikakve veze sa sotonom.

Jono: Poglavlje 27, *„Kad je Isak ostario i kad su mu oči toliko oslabile da više nije video, pozvao je svog starijeg sina Isava i rekao mu: „Sine!“, a on je odgovorio: „Evo me!“ Zatim mu je rekao: „Ja sam ostario, i ne znam kog dana ću umreti.““* Onda mu je rekao da ide u lov i da mu spremi jelo kakvo voli, kako bi ga blagoslovio pre nego što umre. Ovde opet vidimo moć vezivanja reči. *„Ali Rebeka je slušala dok je Isak govorio svom sinu Isavu. Isav je otišao u polje da ulovi divljač i da je donese. A Rebeka je rekla svom sinu Jakovu: „Upravo sam čula kako je tvoj otac razgovarao s tvojim bratom Isavom i rekao mu: „Donesi mi neku divljač i spremi mi ukusno jelo pa da se najedem i da te blagoslovim pred Gospodom pre svoje smrti.“ A sada, sine, slušaj šta ću ti zapovediti. Molim te, idi do stada i donesi mi odande dva dobra jareta da od njih spremim tvom ocu ukusno jelo kakvo voli. Onda ćeš ga odneti svom ocu da jede pa da te blagoslovi pre svoje smrti.“ Jakov na to reče svojoj majci Rebeki: „Ali moj brat Isav je maljav, a ja nisam. Šta ako me otac opipa? Onda će pomisliti da sam hteo da mu se narugam, pa ću na sebe navući prokletstvo, a ne blagoslov.“ Tada mu majka reče: „Sine moj, neka prokletstvo namenjeno tebi padne na mene. Ti samo poslušaj moj glas, idi i donesi mi dva jareta.“*

Da li je ona imala moć da to uradi? Govorili smo o moći reči ovde.

Nehemija: Ne znam da li ima moć, mislim da čak i da to, kletva, ima neku moć, onda bi neko drugi morao da ima moć da kletvu preuzme na sebe.

Nehemija: Ono što je meni zanimljivo u ovoj celoj priči, jeste nekoliko stvari. U stihu 20 Isak je pitao Jakova kako je tako brzo našao jelo, jer je to

skoro nemoguće. Za lov je potrebno vreme, moraš sedeti i čekati, tako da ga on pita kako je uspeo tako brzo. A evo šta Jakov kaže: „*Tvoj Bog Gospod dao je da izađe pred mene.*“ Tako da on ne preuzima zasluge, nego pripisuje svoj uspeh Gospodu. Pogledajte kako je to drugačije od Isava. Isav je vešt lovac i veruje u sopstvene moći, on ne pripisuje zasluge Bogu ni na jednom mestu. On misli da blagoslov u potpunosti dolazi od njegovog oca, te ne vrednuje Gospodnji blagoslov. Evo šta je meni ovde ključna stvar. Ako uporedite reč po reč, blagoslov koji je Jakov dobio naspram blagoslova koji je dobio Isav, skoro su jednaki. Većina blagoslova se odnosi na materijalno bogatstvo, te ono što je u starim vremenima bilo bitno, kao što je to da mu mač bude oštar i da gospodari nad ostalima. On mu želi nezavisnost, što se može nazvati suverenošću - vrhovnom vladavinom.

U oba blagoslova imate ta dva ključna elementa, imate nekoga ko će da bude suveren i vlada nad ostalima i da ima bogatstvo. Obojica su to imali. Kakva je onda stvarno razlika između blagoslova? Mislim da je razlika na kraju, gde on govori Jakovu, dodao je jednu malu frazu - „*Neka su prokleti svi koji tebe proklinju i neka su blagoslovljeni svi koji tebe blagosiljaju.*“ Ako se osvrnete na ono što piše u 1. Moj., tako je isto Bog blagoslovio Avrama, te je to sad prešlo sa Avrama na Isaka. A sada Isak daje taj isti blagoslov Jakovu. Ne govori to isto Isavu, nego samo Jakovu. To je zapravo savez, oznaka tog saveza koji je prešao na Jakova, u smislu da je on sledeći na redu i da treba da ima tu vezu sa Gospodom. Isav to nije imao. Nije imao taj blagoslov, tu vezu sa Gospodom. Gledam na to kao na dupli deo - on dobija materijalne stvari, što se nalazi u prvom delu blagoslova i dobija duhovno. Isav je dobio samo materijalno. To je ono što je dupli deo koji je on dobio tako što mu je Isav prodao pravo prvorođenog.

Jono: Dobro, sada kad je otac dobio jelo, a sada ga blagoslovi, hajde da pročitamo blagoslov „*Gle, miris mog sina je kao miris polja koje je Gospod blagoslovio. Neka ti Bog da rosu s nebesa i plodnu zemlju, izobilje žita i mladog vina. Neka ti narodi služe i neka ti se plemena klanjaju. Budi gospodar svojoj braći i neka ti se klanjaju sinovi tvoje majke. Neka su prokleti svi koji tebe proklinju i neka su blagoslovljeni svi koji tebe blagosiljaju.*“ Brzo nakon toga se Isav vratio iz lova. Kada je Isak saznao da je prevaren, gledamo stih 33 „*Isak se uplaši i sav poče da se trese, pa reče: „Ko je onda bio onaj koji mi je ulovio divljač i doneo mi je, pa sam jeo od svega pre nego što si ti došao i njega sam blagoslovio? On će i ostati blagoslovljen.*“ Da li je Gospod bio taj koji ga je blagoslovio ili je to bilo ovlašćenje koje je Gospod dao Isaku da blagoslovi? Uprkos činjenici da je prevaren, to će ipak ostati tako.

Nehemija: Ja gledam na to kao na blagoslov koji je Bog dao Avramu, Avram ga je preneo Isaku, a Isak Jakovu. Isak je imao priliku da ga prenese sinu, mogao je da izabere bilo kojeg sina. Avramu je rečeno da mora da ga prenese Isaku, a Isaku nije bilo rečeno kome ga mora preneti. Mogao ga je dati i Isavu. Proročanstvo koje je otkriveno Rebeki je reklo da će se blagoslov preneti na mlađeg sina. Zato se ona toliko trudila da ga njen mlađi sin dobije kako bi se ispunilo to proročanstvo. Sve u svemu, Isak je bio taj koji je morao nekome da ga da. Imao je izbor, teoretski je mogao da ga da Isavu. Od Jakovljevog vremena taj savez se više nije tako prenosio. Taj blagoslov se više nije prenosio sa oca na sina, nego nasleđstvom. Nakon Jakova, sin je morao da primi taj blagoslov, osim ako nije hteo, ako je hteo da prekrši savez i bude odbačen. Ako prihvate savez obrezivanja dat Avramu, oni ga automatski dobijaju. Kasnije u Egiptu su i ostali mogli da prihvate taj savez, čak i ako nisu bili fizički naslednici

Jakova. Počelo je kao stvar koja se prenosila sa oca na sina, otac je morao da ga prenese sinu. A sada ga sin automatski dobija, pa čak i drugi ljudi mogu da ga prime. Ja gledam na to kao na Božiji plan kojim bi preneo svoj savez na celo čovečanstvo.

Jono: U stihu 34 je veoma jasno da Isav nije imao nameru da preda Jakovu svoje pravo prvenca, jer je gorko razočaran. Moli svog oca da i njega blagoslovi, te ga on blagoslovi na sličan način, što završava ovako „*Živećeš od svog mača i služićeš svom bratu. Ali kad se pobuniš, slomićeš njegov jaram i zbaciješ ga sa svog vrata.*“ Sada zbog vremena moramo da pređemo na 28:3, ali Nehemija, da li želiš nešto da dodaš pre toga?

Nehemija: Još jedna stvar. U tom blagoslovu Isavu, u stihu 38, ima još nešto drugačije od blagoslova Jakovu. Počinje sa stihom 27 gde govori o polju koje je Bog blagoslovio. A u stihu 38, govori se o onome što Isak daje, a Gospod nije nigde spomenut. Dakle, on mu daje taj blagoslov, a ne Gospod, jer ga je On već dao tvom bratu.

Jono: U poglavlju 28, u stihovima 3 i 4, Isak blagosilja Jakova pre nego što odlazi kod Lavana. Isav je želeo da ga ubije, a Isak govori „*Bog Svemoćni blagosloviće te i učiniće te plodnim i umnožiće te, tako da će od tebe postati velik narod. I daće ti Avramov blagoslov, tebi i tvom potomstvu, da zauzmeš zemlju u kojoj si stranac i koju je Bog dao Avramu.*“